

Руслан уонна Александр Кривошапкиннарга анаммаах хоһоон анаҕас күрэҕин кыттыылаахтарын

ХОҺООННОРУН ХОМУУРУННЬУГА

2025 с.

Саха Өрөспүүбүлүкэтэ Үөһээ Бүлүү улууһа (ороЙуона)
“Харбалаах нэһилиэгэ” муниципальнай тэриллии
Харбалаахтааҕы сынньалаҥ киинэ
И.Н.Барахов аатынан Судаарыстыбаннас түмэлэ
“Чэчир” литературнай түмсүү

Руслан, Александр Кривошапкиннарга аналлаах
“ХААР БЫРААҺЫННЬЫГА”
фестиваль чэрчитинэн ыытыллар улуустааҕы кэтэхтэн
УЛАХАН ДЬОҤҤО
хоһоон айыытын күрэҕин
БАЛАҺЫАННЬАТА

Сыала-соруга: Учуутал, суруналыыс, Үөһээ Бүлүү улууһун “Чэчир” литературнай түмсүү чилиэнэ Руслан Михайлович Кривошапкин аатын үйэтитии.

Ыытыллар күнэ-дьыла: сэтинньи 30 күнэ 2024 с.

Тэрийээччилэр: Харбалаахтааҕы сынньалаҥ киинэ, И.Н.Барахов аатынан Судаарыстыбаннас түмэлэ, “Чэчир” литературнай түмсүү

Кыттааччылар: 18 сааһыттан үөһээ улахан дьон

Хоһоон айыллар тиэмэтэ - ХАРЫЙА
Ирдэбиллэрэ:

- Кыттааччы хоһоонун айан сахалыы суруйан WORD докумуонунан kduxarbalax@mail.ru электроннай аадырыска ыытар.
- Айыллыбыт хоһоон бэриллибит тиэмэҕэ сөп түбэһэр буолуохтаах
- Хоһоон уһуна, куормата хааччаҕа суох
- шрифт - Times New Roman, кегль - 14, абзац – 1,0;

Хоһооннору сэтинньи 28 күнүгэр диэри тутабыт.

Күрэххэ кыттыы БОСХО.
Кыттааччылар туоһу суруктарынан I, II, III үрдэл грамотанан, бириистэринэн наҕараадаланаллар.

Түмүк сэтинньи 30 күнүгэр 2024 с. тахсар

Кыттааччы сайаапката:

№		
1.	**Кыттааччы толору аата-суола, сааһа**	
2.	**Нэһилиэгин аата**	
3.	**Кыттааччы телефонун номера**	

Билсэр тел.: **89841048288** Семенова Евдокия Павловна

89141151775 Гаврильева Людмила Николаевна

Саха Өрөспүүбүлүкэтэ Үөһээ Бүлүү улууһа (оройуона)
“Харбалаах нэһилиэгэ” муниципальнай тэриллии
Харбалаахтааҕы сынньалаҥ киинэ
И.Н.Барахов аатынан Судаарыстыбаннас түмэлэ
“Чэчир” литературнай түмсүү

Руслан, Александр Кривошапкиннарга аналлаах
“ХААР БЫРААҺЫННЬЫГА”
фестиваль чэрчитинэн ыытыллар
улуустааҕы кэтэхтэн ОСКУОЛА ОҔОЛОРУГАР хоһоон айыытын күрэҕин
БАЛАҺЫАННЬАТА

Сыала-соруга: Үөһээ Бүлүү улууһун “Чэчир” литературнай түмсүү чилиэнэ Александр Русланович Кривошапкин аатын үйэтитии.

Ыытыллар күнэ-дьыла: сэтинньи 30 күнэ 2024 с.

Тэрийээччилэр: Харбалаахтааҕы сынньалаҥ киинэ, И.Н.Барахов аатынан Судаарыстыбаннас түмэлэ, “Чэчир” литературнай түмсүү.

Кыттааччылар: 7 сааһыттан 18 сааһыгар диэри оскуола оҕолоро

Хоһоон айыллар тиэмэтэ - ХААР

Ирдэбиллэрэ:

- Кыттааччы хоһоонун айан сахалыы суруйан WORD докумуонунан уонна видеоҕа устан ааҕан kduxarbalax@mail.ru электроннай аадырыска ыытар.

- Айыллыбыт хоһоон бэриллибит тиэмэҕэ сөп түбэһэр буолуохтаах
- Хоһоон уһуна, куормата хааччаҕа суох
- шрифт - Times New Roman, кегль - 14, абзац – 1,0;

Хоһооннору сэтинньи 28 күнүгэр диэри тутабыт.

Күрэххэ кыттыы БОСХО.
Кыттааччылар туоһу суруктарынан I, II, III үрдэл грамотаннан, бириистэринэн наҕараадаланаллар.

Түмүк сэтинньи 30 күнүгэр 2024 с. тахсар
Кыттааччы сайаапката:

№		
1.	**Кыттааччы толору аата-суола, сааһа (кылааһа)**	
2.	**Нэһилиэгин, оскуолатын толору аата**	
3.	**Салайааччытын толору аата, телефонун номера**	

Билсэр тел.: **89841048288** Семенова Евдокия Павловна
89141151775 Гаврильева Людмила Николаевна

ХАРЫЙА.

Хойуутук дьэндэйбит харыйа ойуурун
Дьиппийэ иһийбит бүтэҥи бэйэтэ
Өҥүрүк куйааһы үтэйэ тэйитэн
Сөрүүн сиик тэнийбит салгына билиннэ

Кыһынын, сайынын өрүү күөх иҥнэттэн
Уйулҕа уһукта тэһитэ кэйиэлии
Сиикэй эт - тас иэним кэдэҥнии таттаран
Сөрүүкүүр быһыынан тириибэр тарҕанна

Маанықай ыраас хаан үрүҥ эт субатын
Лаглаһар лабаалар бүтүннүү бүрүйэ
Күн тыга уматан быһа сиир уотуттан
Көмүскүүр курдуктар харыстаан хаххалыы

Хатыккай хатырык ытыспар им кэйэ
Барыйбыт бэйэтин бааракай көстүүтэ
Үтүөкэн майгылаах киһиэхэ маарыҥнаан
Көп - көнө саастааҕа соһутар сөхтөрө.

Харыйа барахсан хас кыһын аайытын
Саҥа сыл үүнүүтэ дьиэ иһин киэргэтэ
Дабаххай сытынан дыргыйа тунуйан
Олуһун дьоллуугун хас биирдии сүрэҕи.

21.11.24с.

Александр Михайлович Васильев-Арчын,
Мэҥэ - Хаҥалас улууһа Аллараа Бэстээх бөһүөлэгин олохтооҕо,
“Уран кут” литературнай түмсүү.

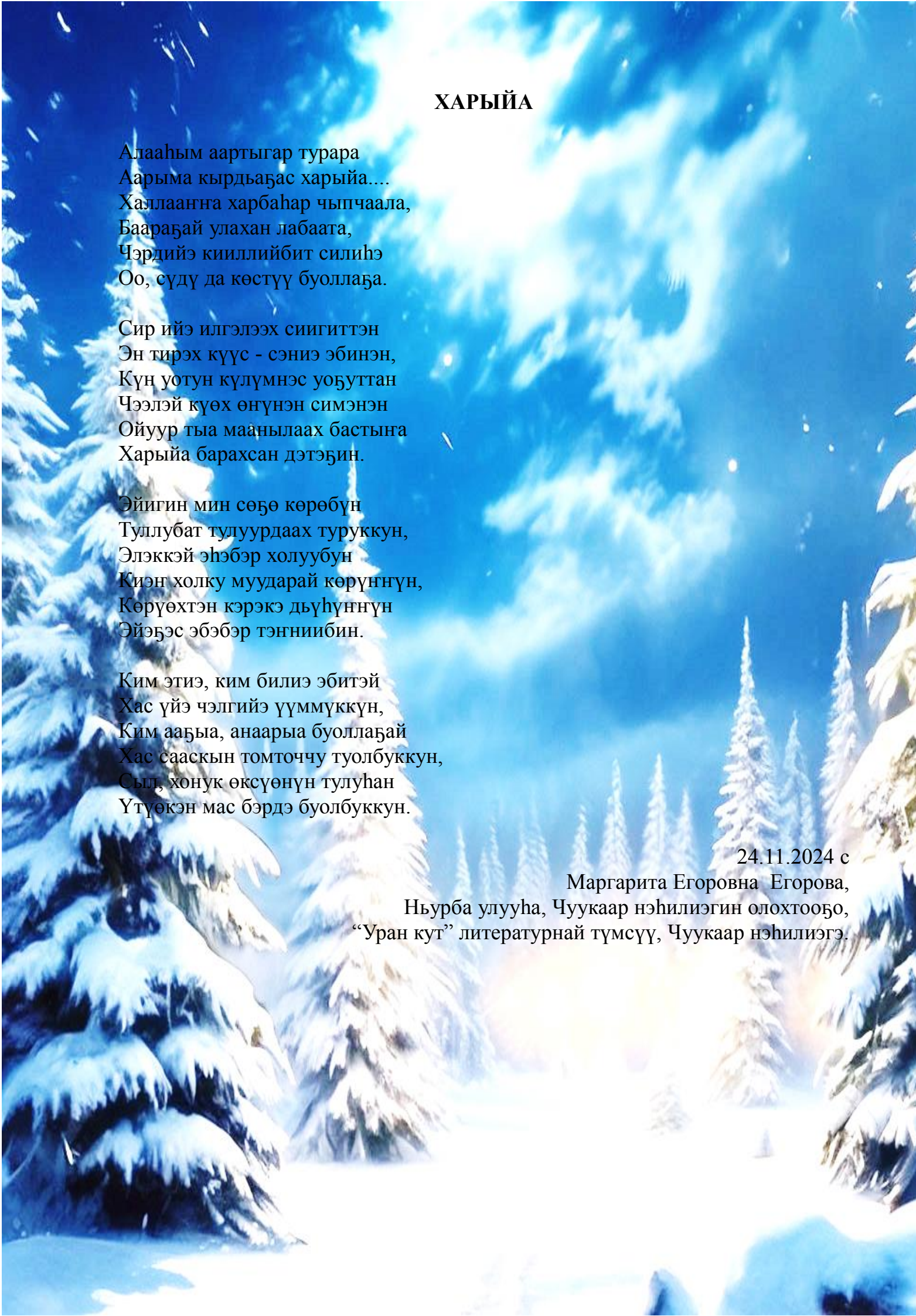

ХАРЫЙА

Алааһым аартыгар турара
Аарыма кырдьаҕас харыйа....
Халлаанҥа харбаһар чыпчаала,
Баараҕай улахан лабаата,
Чэрдийэ кииллийбит силиһэ
Оо, сүдү да көстүү буоллаҕа.

Сир ийэ илгэлээх сиигиттэн
Эн тирэх күүс - сэниэ эбинэн,
Күҥ уотун күлүмнэс уоҕуттан
Чээлэй күөх өҥүнэн симэнэн
Ойуур тыа маанылаах бастыҥа
Харыйа барахсан дэтэҕин.

Эйигин мин сөҕө көрөбүн
Туллубат тулуурдаах туруккун,
Элэккэй эһэбэр холуубун
Киэҥ холку муударай көрүҥҥүн,
Көрүөхтэн кэрэкэ дьүһүҥҥүн
Эйэҕэс эбэбэр тэҥниибин.

Ким этиэ, ким билиэ эбитэй
Хас үйэ чэлгийэ үүммүккүн,
Ким ааҕыа, анаарыа буоллаҕай
Хас сааскын томточчу туолбуккун,
Сыл, хонук өксүөнүн тулуһан
Үтүөкэн мас бэрдэ буолбуккун.

24.11.2024 с
Маргарита Егоровна Егорова,
Ньурба улууһа, Чуукаар нэһилиэгин олохтооҕо,
“Уран кут” литературнай түмсүү, Чуукаар нэһилиэгэ.

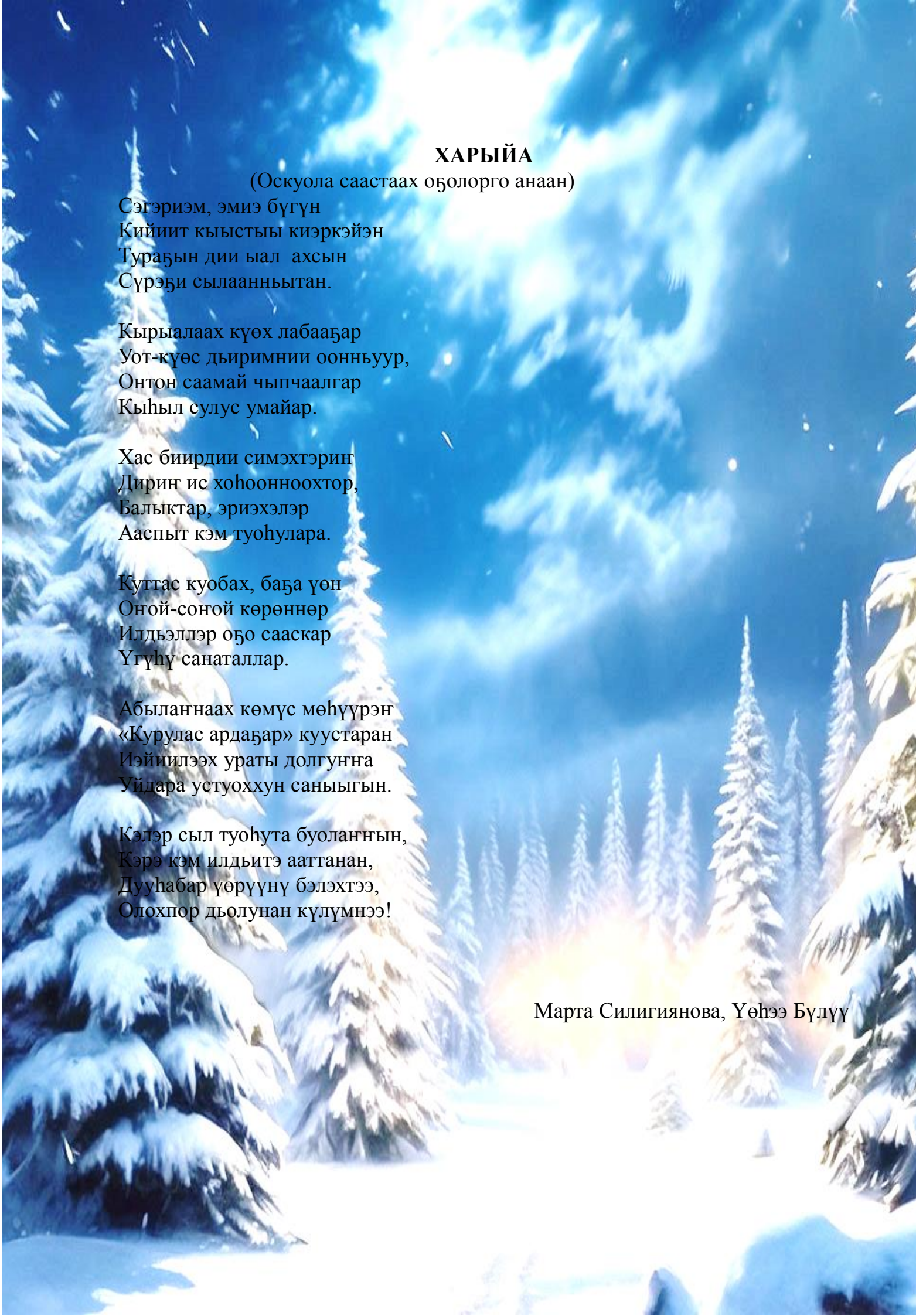

ХАРЫЙА

(Оскуола саастаах оҕолорго анаан)

Сэгэриэм, эмиэ бүгүн
Кийиит кыыстыы киэркэйэн
Тураҕын дии ыал ахсын
Сүрэҕи сылаанньытан.

Кырыалаах күөх лабааҕар
Уот-күөс дьиримнии оонньуур,
Онтон саамай чыпчаалгар
Кыһыл сулус умайар.

Хас биирдии симэхтэринг
Дириҥ ис хоһоонноохтор,
Балыктар, эриэхэлэр
Ааспыт кэм туоһулара.

Куттас куобах, баҕа үөн
Оҥой-соҥой көрөннөр
Илдьэллэр оҕо сааскар
Үгүһү санаталлар.

Абыланҥнаах көмүс мөһүүрэҥ
«Курулас ардаҕар» куустаран
Иэйиилээх ураты долгуҥҥа
Уйдара устуоххун саныыгын.

Кэлэр сыл туоһута буолаҥҥын,
Кэрэ кэм илдьитэ ааттанан,
Дууһабар үөрүүнү бэлэхтээ,
Олохпор дьолунан күлүмнээ!

Марта Силигиянова, Үөһээ Бүлүү

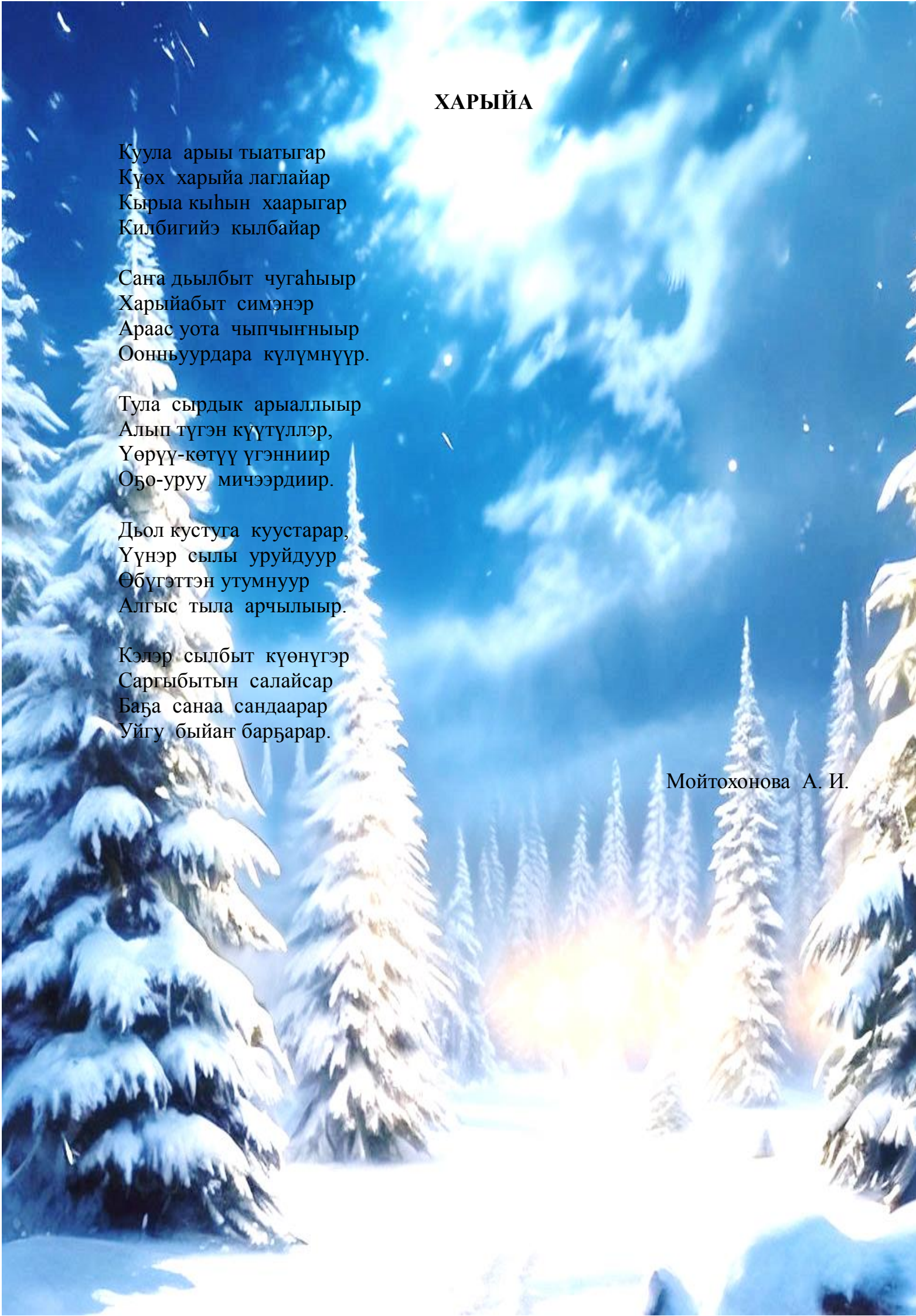

ХАРЫЙА

Куула арыы тыатыгар
Күөх харыйа лаглайар
Кырыа кыһын хаарыгар
Килбигийэ кылбайар

Саҥа дьылбыт чугаһыыр
Харыйабыт симэнэр
Араас уота чыпчыҥныыр
Оонньуурдара күлүмнүүр.

Тула сырдык арыаллыыр
Алып түгэн күүтүллэр,
Үөрүү-көтүү үгэнниир
Оҕо-уруу мичээрдиир.

Дьол кустуга куустарар,
Үүнэр сылы уруйдуур
Өбүгэттэн утумнуур
Алгыс тыла арчылыыр.

Кэлэр сылбыт күөнүгэр
Саргыбытын салайсар
Баҕа санаа сандаарар
Уйгу быйаҥ барҕарар.

Мойтохонова А. И.

ХАРЫЙА

Хара тыа иһийэ чуумпуран
Хаар кырыа абыгар куустаран,
Көҕөрөр урсуҥҥа уйдаран
Кыһыҥҥы уутугар умсара...

Харыйам халыҥ хаар бүрүйэн
Кыһыҥҥы дьыбартан үллүйэн,
Кыраһа кыыдамын көрсүһэр
Кылбайар саҕынньах киэркэйэр...

Харыйам хатыҥын таһыгар
Харса суох майгытын көрдөрөн,
Харанҕа түүннэртэн харыстаан
Куруутун аттыгар буолбута...

Харыйа мас буолан тылланҥҥын
Харбаһар үрдүккэ тиийэҥҥин,
Хайдахтаах да буурҕа эйигин
Хатыйан суулларыа диэбэккин...

Харыйа - Аар тайҕам маанытa
Хаар кыраай самныбат майгыта,
Кэрэмэн бэйэҕин одуулаан
Көрөбүн аараттан долгуйан...

Көтөллөр - аaһаллар хонуктар
Көр, номнуо сыл бүтэр уһугар,
Киэргэммит харыйа таһыгар
Күүтэрэ Саҥа дьыл чаҕыла...

Хара тыа сотору уһуктуо
Халыҥ хаар саҕынньах уһуллуо,
Харыйам чэлгийэ көҕөрүө
Хатыҥын уруйдуу көрсүһүө...

Надежда Рыкунова -Кыыдаана.
Нам улууһа, " Отуу уота" түмсүү.

ХАРЫЙА

Саҥа дьылбыт араллаана
Сөҕүрүйэрин саҕана
Хаарга сытар харыйаны,
Хардарсыбат барахсаны
Сөҥө,харааста одуулуу,
Син өр турбутум толкуйдуу:
-Кылгас кэмҥэ сүр дьоллоноот,
Көҥүл-босхо күүлэйдэнээт ,
Кыл түгэнэ уостан сүтэр
Көрдөөх-нардаах олох дуу?...

Эбэтэр...
Уһун кэмҥэ бэрт наҕыллык,
Уоскуланҥнык, долгураҥнык
Уолуйбакка,ыксаабакка,
Устан аанар олох дуу?...
Хайаларын ордоруохпун,
Хайаларын баҕарыахпын
Сатаан,кыайан тобулбакка,
Сөптөөх харда таһаарбакка
Сарааан, лаппа уһаабытым,
Саарбаҥ санааҕа муммутум...

Ол эрэн:

Көлдьүн дьону саататаары,
Көҥдөй көрү киэргэтээри
Чопчу анаан кэрдиллибит,
Чаҕылыҥнас саатал буолбут,

Барҕа көрү төрүттээбит,
Биир олоҕун толук уурбут,
Кыра кэмнэ "улуутуйбут",
Киһи эрэ кутун туппут,
Көрө бүтээт,умнуллубут,
Көйгө бөххө кубулуйбут
Күөх кыракый харыйаны,
Көмүскэнэр кыаҕа суоҕу
Кырдьык,алыс аһыммытым,
Кэрдээччигэ абарбытым...

-Хаарыан хампа күөх харыйа,
Халбаҥ олох көмүс дуйа
Солотуута кэбирэҕин,
Суйданара кыл түгэнин
Туоһута буолан, сытаҕыҥ?...
Туох абырыай?...үлүйдэҕиҥ?...

...харда суох...
...халты хаамтым...
...харах уулаах...

Сыралыма Альбина
Кырыкый

ХАРЫЙА

Лаглайбыт күөх харыйа
Ойуур тыаҕа үүммүт.
Кини сытыы лабааларын
Манан хаар бүрүйбүт

Остуоруйаҕа курдук харыйа
Күөх дьуһүнүнэн кэрэтиэн
Дьон көрөн үөрэр
Кини кэрэ дьүһүнүттэн

Харанҥа түүнҥү кэмҥэ
От-мас бүрүллэн
Барыларынаагар кэрэ
Эн буолаҕын харыйа.

Кривошапкина Дайаана Владиславовна,
Р.М.Кривошапкин сиэнэ.
Харбалаах

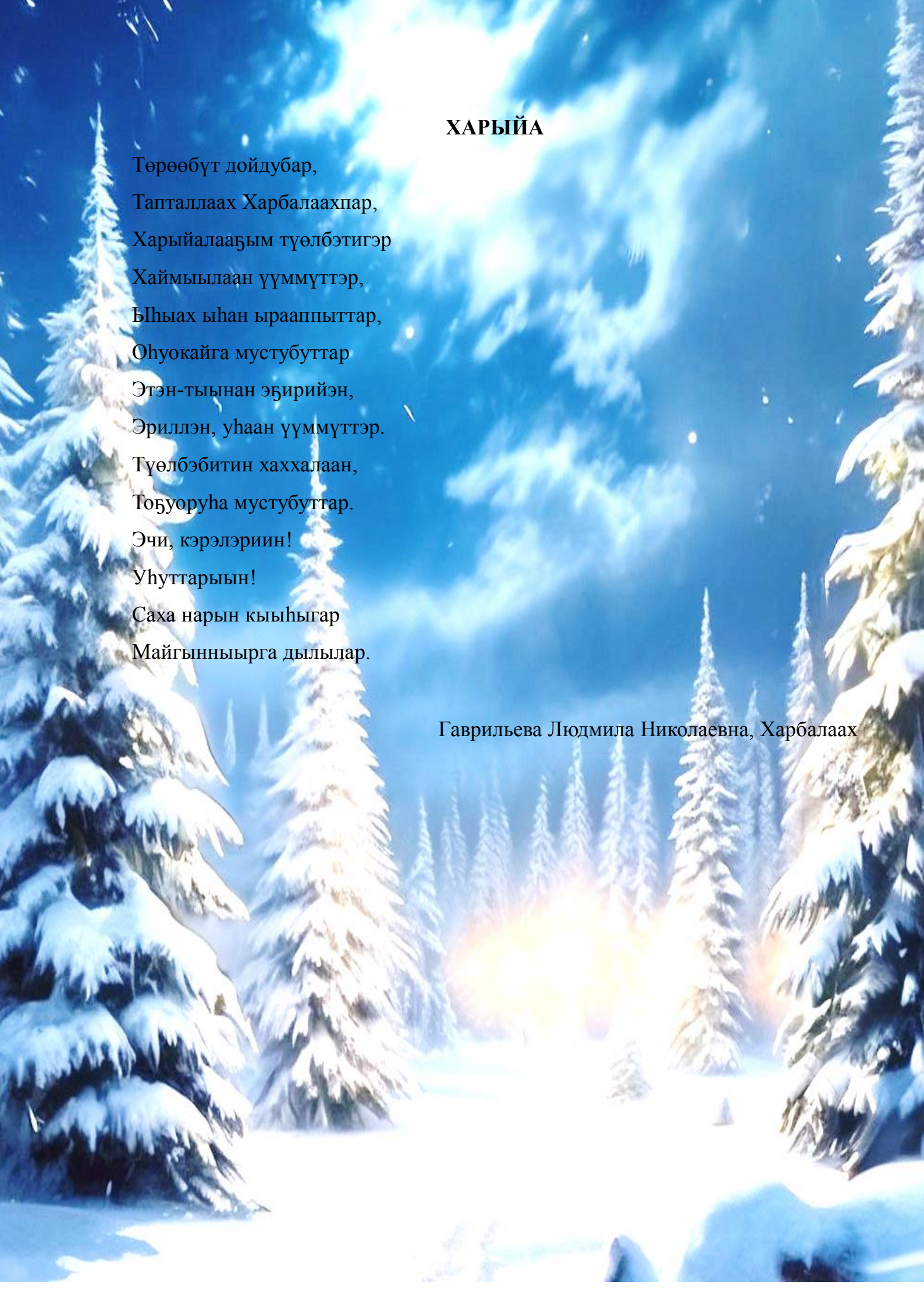

ХАРЫЙА

Төрөөбүт дойдубар,
Тапталлаах Харбалаахпар,
Харыйалааҕым түөлбэтигэр
Хаймыылаан үүммүттэр,
Ыһыах ыһан ырааппыттар,
Оһуокайга мустубуттар
Этэн-тыынан эҕирийэн,
Эриллэн, уһаан үүммүттэр.
Түөлбэбитин хаххалаан,
Тоҕуоруһа мустубуттар.
Эчи, кэрэлэриин!
Уһуттарыын!
Саха нарын кыыһыгар
Майгынныырга дылылар.

Гаврильева Людмила Николаевна, Харбалаах

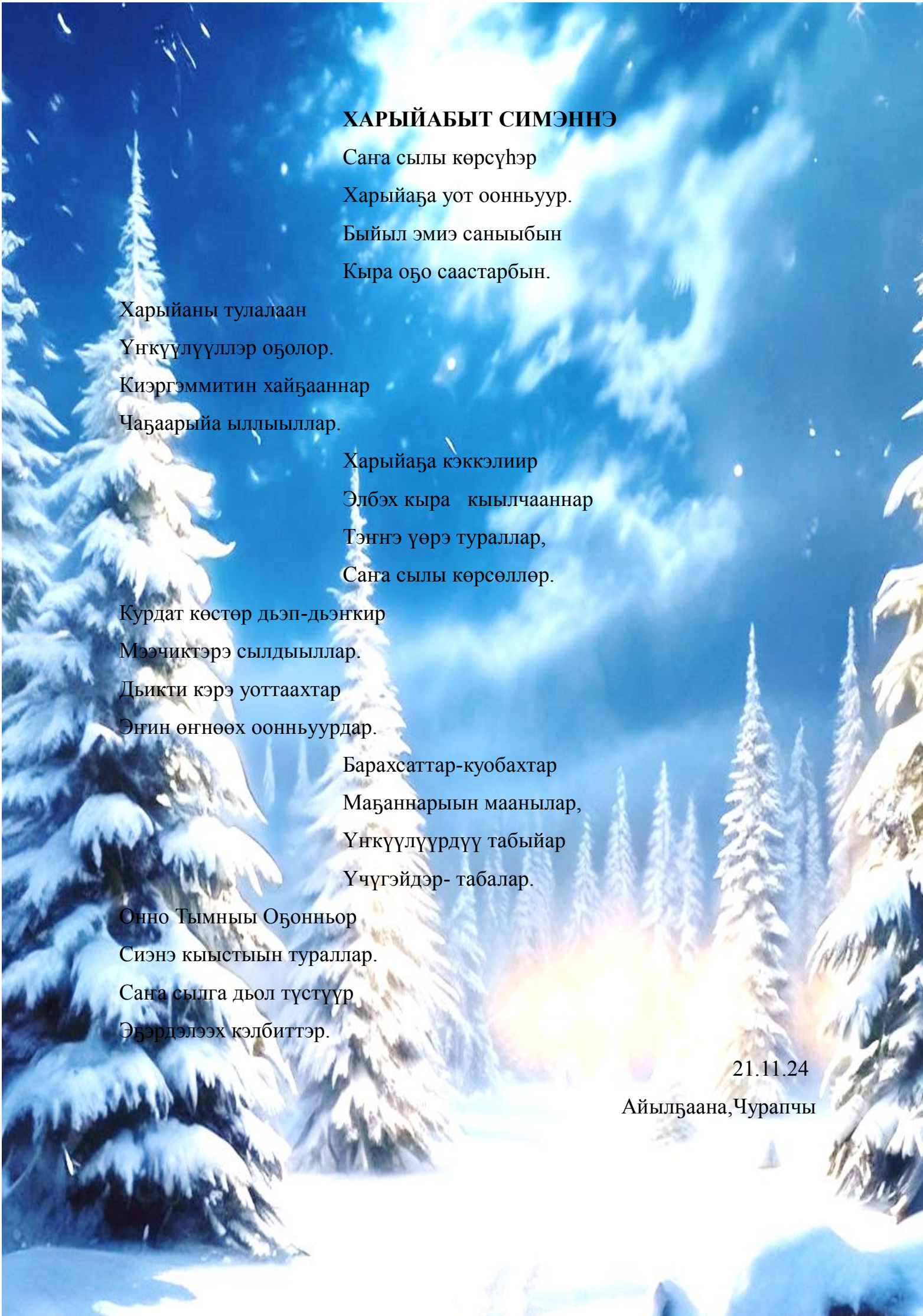

ХАРЫЙАБЫТ СИМЭННЭ

Саҥа сылы көрсүһэр
Харыйаҕа уот оонньуур.
Быйыл эмиэ саныыбын
Кыра оҕо саастарбын.

Харыйаны тулалаан
Үҥкүүлүүллэр оҕолор.
Киэргэммитин хайҕааннар
Чаҕаарыйа ыллыыллар.

Харыйаҕа кэккэлиир
Элбэх кыра кыылчааннар
Тэҥнэ үөрэ тураллар,
Саҥа сылы көрсөллөр.

Курдат көстөр дьэп-дьэҥкир
Мээчиктэрэ сылдыыллар.
Дьикти кэрэ уоттаахтар
Эҥин өҥнөөх оонньуурдар.

Барахсаттар-куобахтар
Маҕаннарыын маанылар,
Үҥкүүлүүрдүү табыйар
Үчүгэйдэр- табалар.

Онно Тымныы Оҕонньор
Сиэнэ кыыстыын тураллар.
Саҥа сылга дьол түстүүр
Эҕэрдэлээх кэлбиттэр.

21.11.24

Айылҕаана,Чурапчы

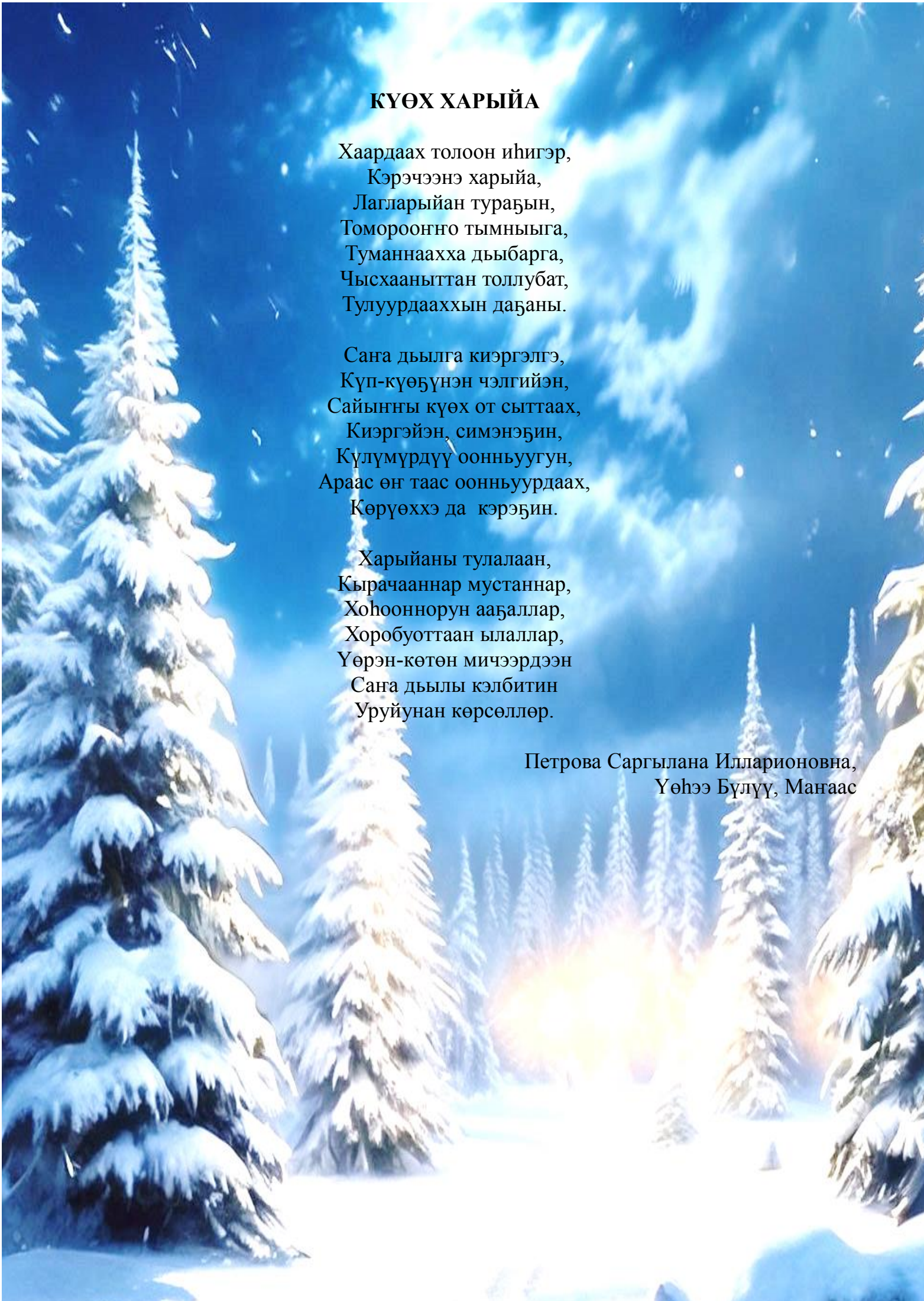

КҮӨХ ХАРЫЙА

Хаардаах толоон иһигэр,
Кэрэчээнэ харыйа,
Лагларыйан тураҕын,
Томороонҥо тымныыга,
Туманнаахха дьыбарга,
Чысхааныттан толлубат,
Тулуурдаахчын даҕаны.

Саҥа дьылга киэргэлгэ,
Күп-күөҕүнэн чэлгийэн,
Сайыҥҥы күөх от сыттаах,
Киэргэйэн, симэнэҕин,
Күлүмүрдүү оонньуугун,
Араас өҥ таас оонньуурдаах,
Көрүөххэ да кэрэҕин.

Харыйаны тулалаан,
Кырачааннар мустаннар,
Хоһооннорун ааҕаллар,
Хоробуоттаан ылаллар,
Үөрэн-көтөн мичээрдээн
Саҥа дьылы кэлбитин
Уруйунан көрсөллөр.

Петрова Саргылана Илларионовна,
Үөһээ Бүлүү, Маҥаас

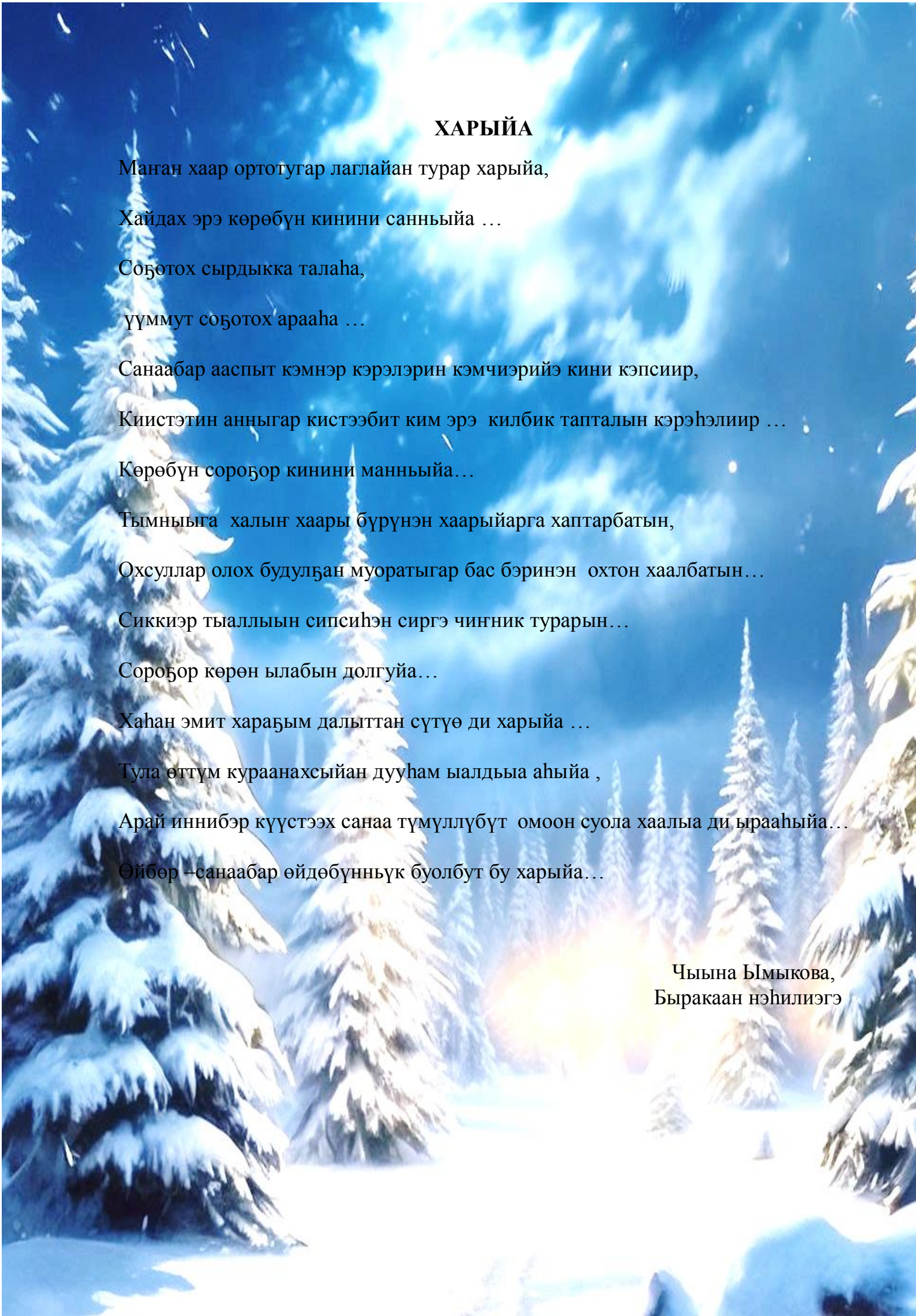

ХАРЫЙА

Маҥан хаар ортотугар лаглайан турар харыйа,

Хайдах эрэ көрөбүн кинини санньыйа …

Соҕотох сырдыкка талаһа,

үүммут соҕотох арааһа …

Санаабар ааспыт кэмнэр кэрэлэрин кэмчиэрийэ кини кэпсиир,

Киистэтин анныгар кистээбит ким эрэ килбик тапталын кэрэһэлиир …

Көрөбүн сороҕор кинини манньыйа…

Тымныыга халын хаары бүрүнэн хаарыйарга хаптарбатын,

Охсуллар олох будулҕан муоратыгар бас бэринэн охтон хаалбатын…

Сиккиэр тыаллыын сипсиһэн сиргэ чиҥник турарын…

Сороҕор көрөн ылабын долгуйа…

Хаһан эмит хараҕым далыттан сүтүө ди харыйа …

Тула өттүм кураанахсыйан дууһам ыалдьыа аһыйа ,

Арай иннибэр күүстээх санаа түмүллүбүт омоон суола хаалыа ди ыраахыйа…

Өйбөр –санаабар өйдөбүнньүк буолбут бу харыйа…

Чыына Ымыкова,
Быракаан нэһилиэгэ

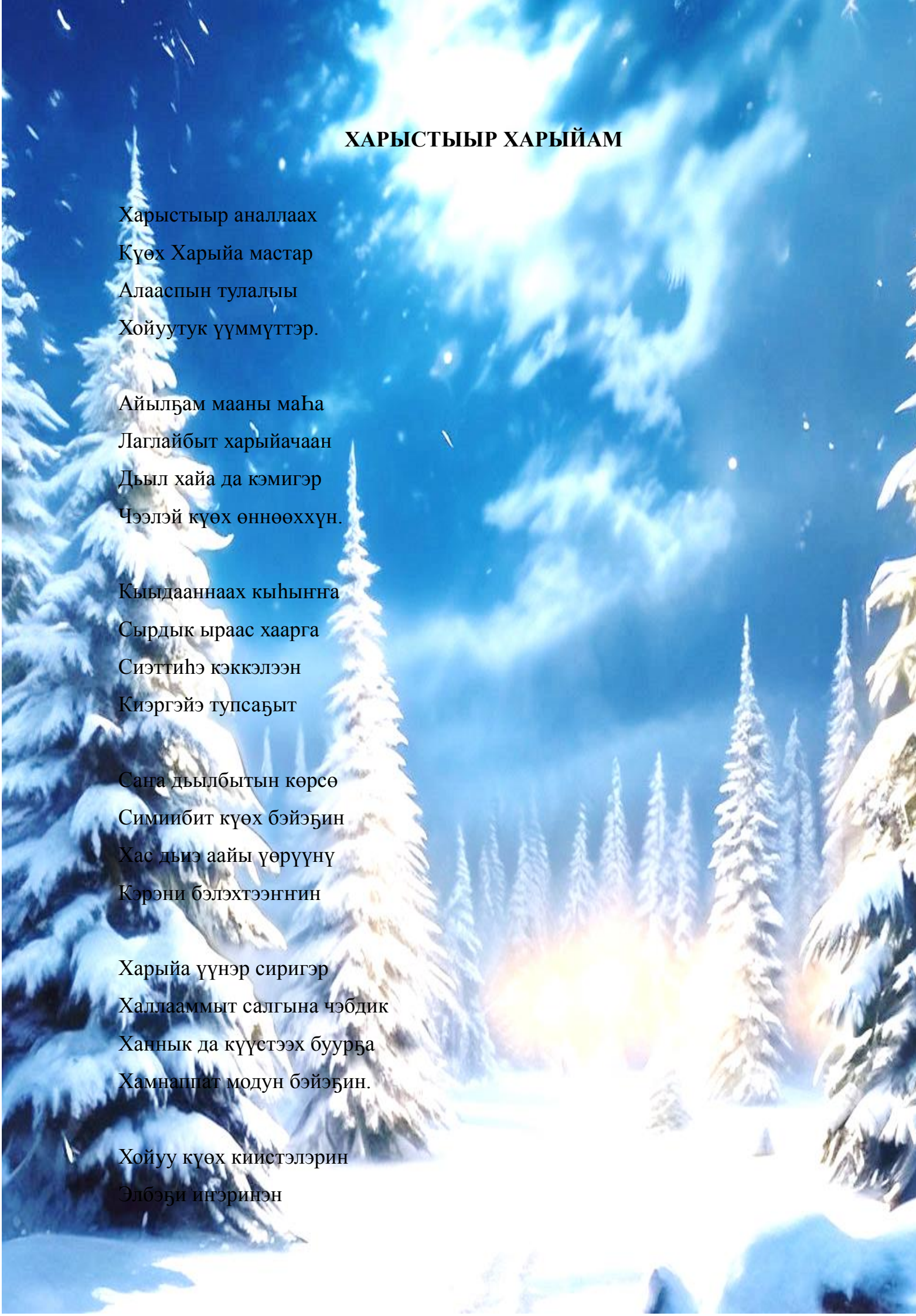

ХАРЫСТЫЫР ХАРЫЙАМ

Харыстыыр аналлаах
Күөх Харыйа мастар
Алааспын тулалыы
Хойуутук үүммүттэр.

Айылҕам мааны маһа
Лаглайбыт харыйачаан
Дьыл хайа да кэмигэр
Чээлэй күөх өннөөххүн.

Кыыдааннаах кыһынҥа
Сырдык ыраас хаарга
Сиэттиһэ кэккэлээн
Киэргэйэ тупсаҕыт

Саҥа дьылбытын көрсө
Симиибит күөх бэйэҕин
Хас дьиэ аайы үөрүүнү
Кэрэни бэлэхтээҥҥин

Харыйа үүнэр сиригэр
Халлааммыт салгына чэбдик
Ханнык да күүстээх буурҕа
Хамнаппат модун бэйэҕин.

Хойуу күөх киистэлэрин
Элбэҕи иҥэринэн

Айылҕам күүһүнэн
Айыылартан айыллан
Арчылыыр харыстыыр
Күүстээх аналлааххын.

25.11.2024 с.
Надежда Прокопьева-Харыстаана
Балаҕаннаах, Үөһээ-Бүлүү

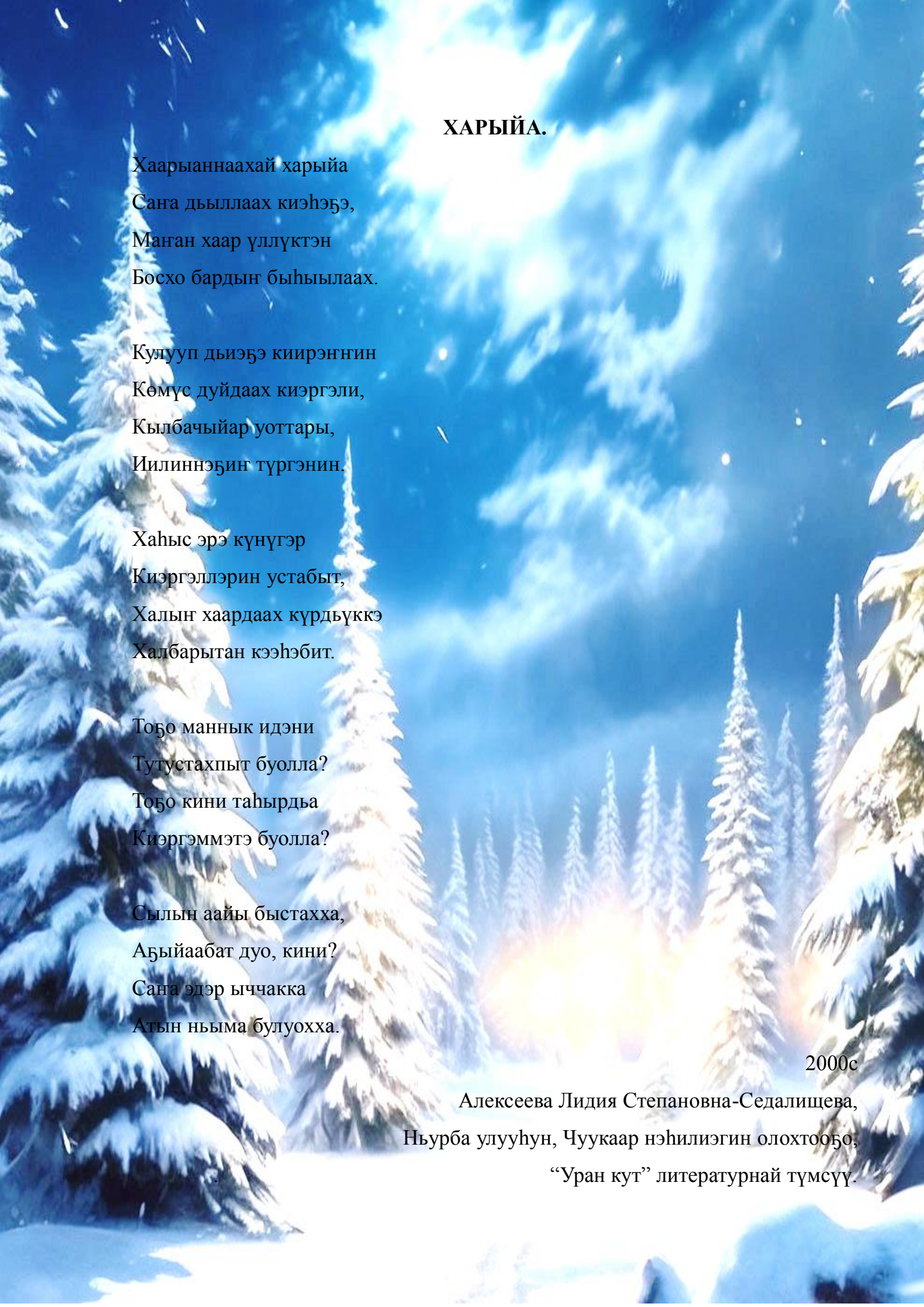

ХАРЫЙА.

Хаарыаннаахай харыйа
Саҥа дьыллаах киэһээҕэ,
Маҥан хаар үллүктэн
Босхо бардыҥ быһыылаах.

Күлууп дьиэҕэ киирэҥҥин
Көмүс дуйдаах киэргэли,
Кылбачыйар уоттары,
Иилиннэҕиҥ түргэнин.

Хаһыс эрэ күнүгэр
Киэргэллэрин устабыт,
Халыҥ хаардаах күрдьүккэ
Халбарытан кээһэбит.

Тоҕо маннык идэни
Тутустахпыт буолла?
Тоҕо кини таһырдьа
Киэргэммэтэ буолла?

Сылын аайы быстахха,
Аҕыйаабат дуо, кини?
Саҥа эдэр ыччакка
Атын ньыма булуохха.

2000с

Алексеева Лидия Степановна-Седалищева,
Ньурба улууһун, Чуукаар нэһилиэгин олохтооҕо,
“Уран кут” литературнай түмсүү.

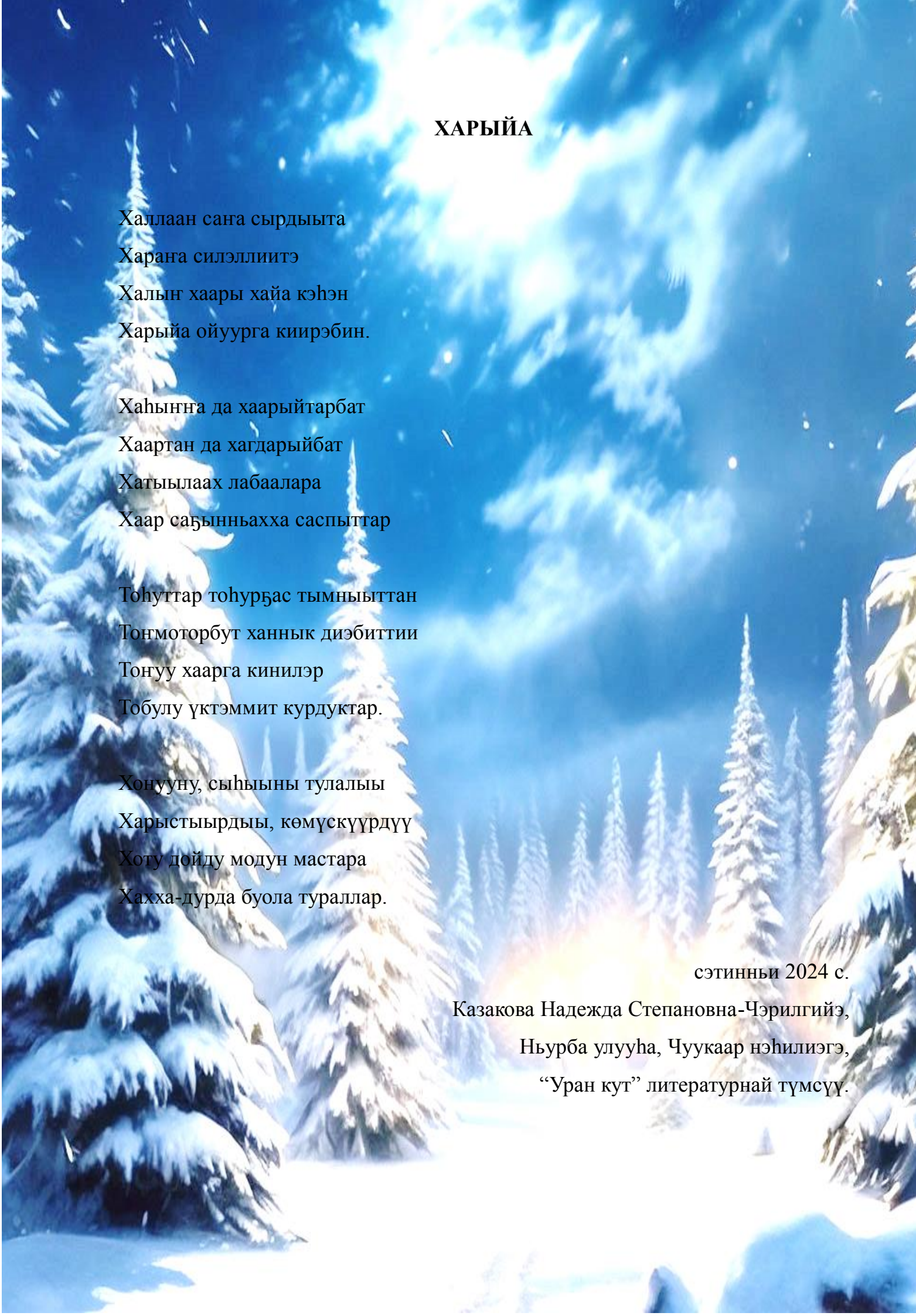

ХАРЫЙА

Халлаан саҥа сырдыыта
Харанҥа силэллиитэ
Халыҥ хаары хайа кэһэн
Харыйа ойуурга киирэбин.

Хаһыҥҥа да хаарыйтарбат
Хаартан да хагдарыйбат
Хатыылаах лабаалара
Хаар саҕынньахха саспыттар

Тоһуттар тоһурҕас тымныыттан
Тоҥмоторбут ханнык диэбиттии
Тоҥуу хаарга кинилэр
Тобулу үктэммит курдуктар.

Хонууну, сыһыыны тулалыы
Харыстыырдыы, көмүскүүрдүү
Хоту дойду модун мастара
Хаххa-дурда буола тураллар.

сэтинньи 2024 с.

Казакова Надежда Степановна-Чэрилгийэ,
Ньурба улууһа, Чуукаар нэһилиэгэ,
“Уран кут” литературнай түмсүү.

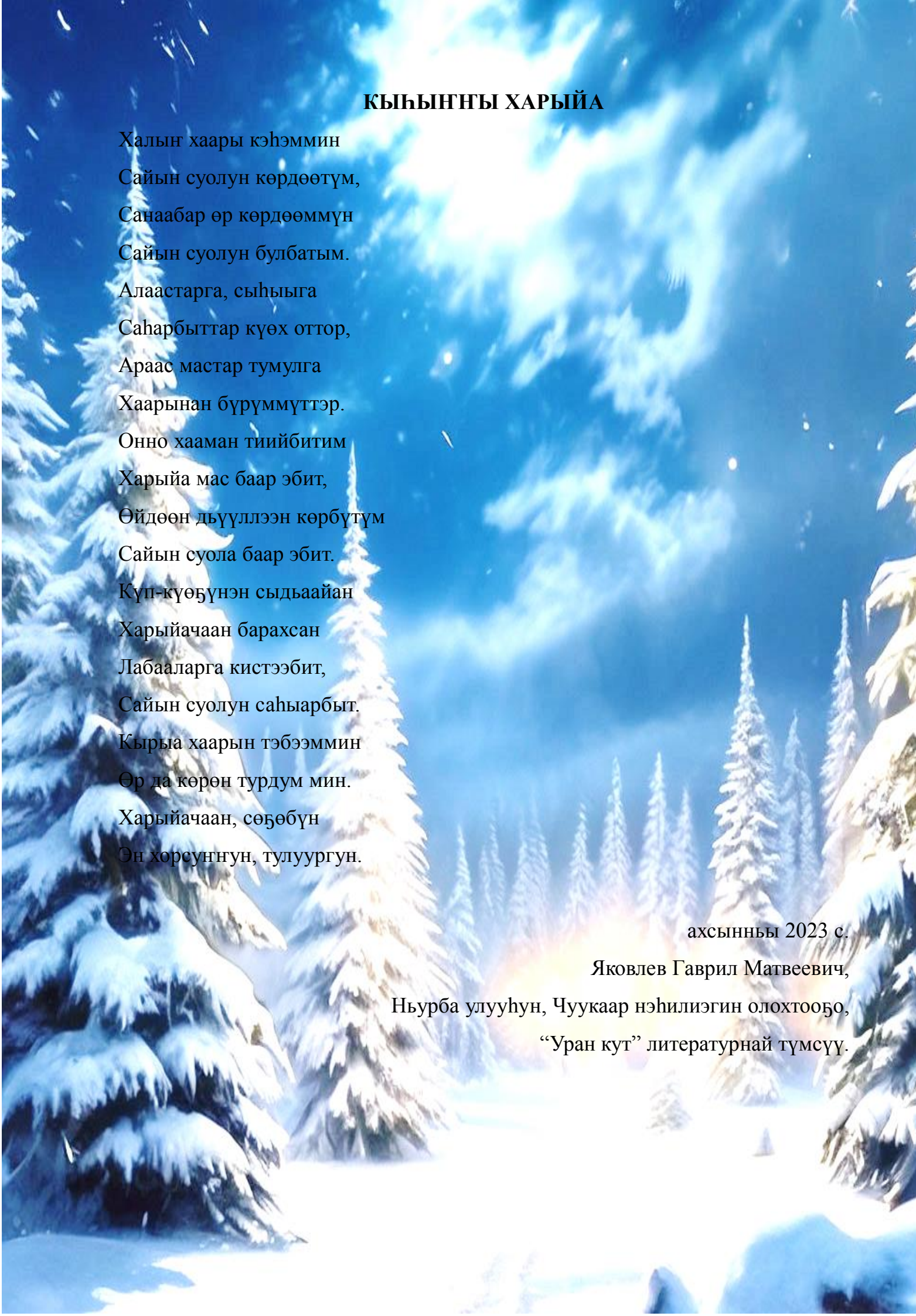

КЫҺЫҤҤЫ ХАРЫЙА

Халың хаары кэһэммин
Сайын суолун көрдөөтүм,
Санаабар өр көрдөөммүн
Сайын суолун булбатым.
Алаастарга, сыһыыга
Саһарбыттар күөх оттор,
Араас мастар тумулга
Хаарынан бүрүммүттэр.
Онно хааман тиийбитим
Харыйа мас баар эбит,
Өйдөөн дьүүллээн көрбүтүм
Сайын суола баар эбит.
Күп-күөҕүнэн сыдьаайан
Харыйачаан барахсан
Лабааларга кистээбит,
Сайын суолун саһыарбыт.
Кырыа хаарын тэбээммин
Өр да көрөн турдум мин.
Харыйачаан, сөҕөбүн
Эн хорсуҥҥун, тулуургун.

ахсынньы 2023 с.

Яковлев Гаврил Матвеевич,

Ньурба улууһун, Чуукаар нэһилиэгин олохтооҕо,

“Уран кут” литературнай түмсүү.

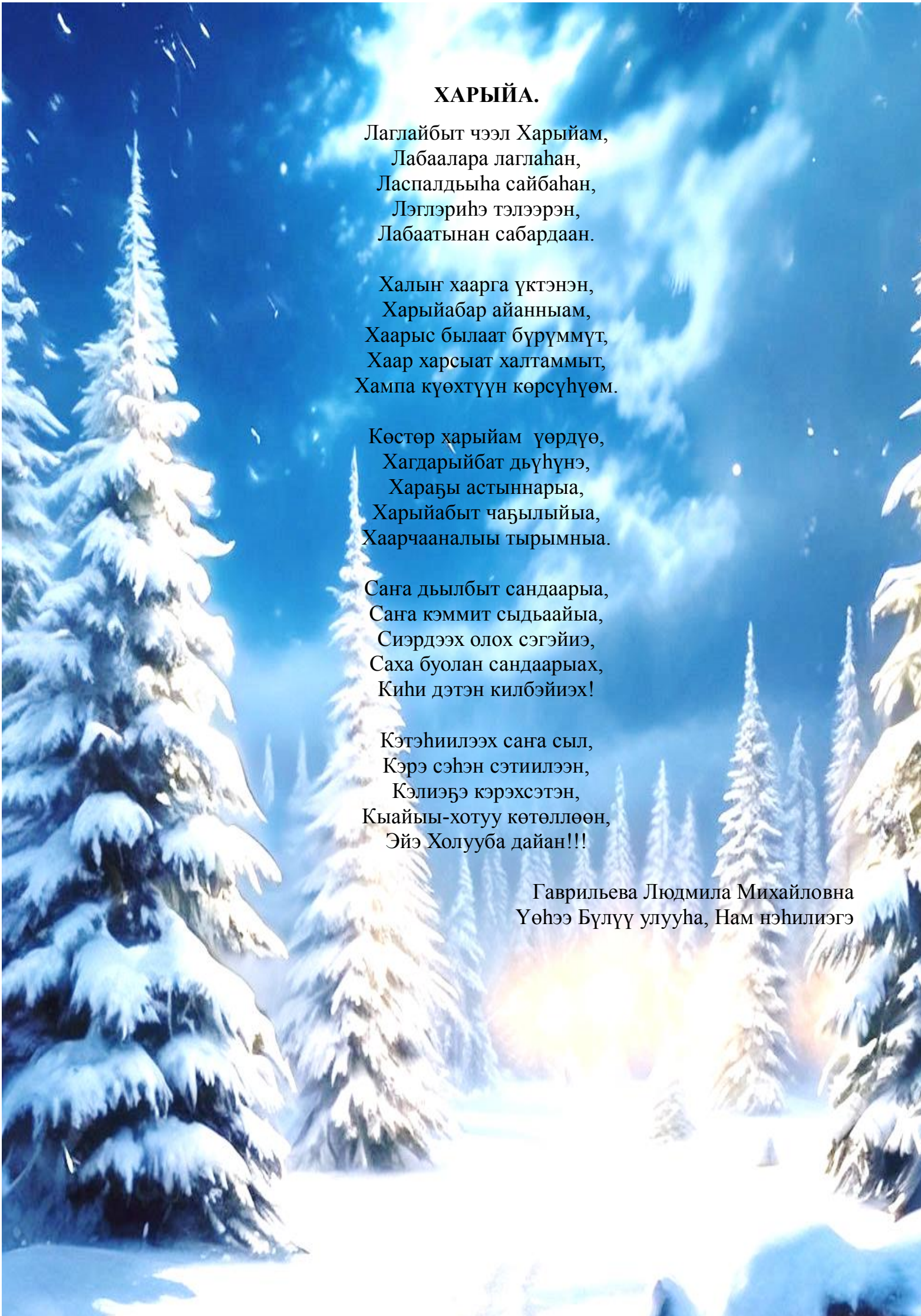

ХАРЫЙА.

Лаглайбыт чээл Харыйам,
Лабаалара лаглаһан,
Ласпалдьыһа сайбаһан,
Лэглэриһэ тэлээрэн,
Лабаатынан сабардаан.

Халыҥ хаарга үктэнэн,
Харыйабар айанныам,
Хаарыс былаат бүрүммүт,
Хаар харсыат халтаммыт,
Хампа күөхтүүн көрсүһүөм.

Көстөр харыйам үөрдүө,
Хагдарыйбат дьүһүнэ,
Хараҕы астыннарыа,
Харыйабыт чаҕылыйыа,
Хаарчааналыы тырымныа.

Саҥа дьылбыт сандаарыа,
Саҥа кэммит сыдьаайыа,
Сиэрдээх олох сэгэйиэ,
Саха буолан сандаарыах,
Киһи дэтэн килбэйиэх!

Кэтэһиилээх саҥа сыл,
Кэрэ сэһэн сэтиилээн,
Кэлиэҕэ кэрэхсэтэн,
Кыайыы-хотуу көтөллөөн,
Эйэ Холууба дайан!!!

Гаврильева Людмила Михайловна
Үөһээ Бүлүү улууһа, Нам нэһилиэгэ

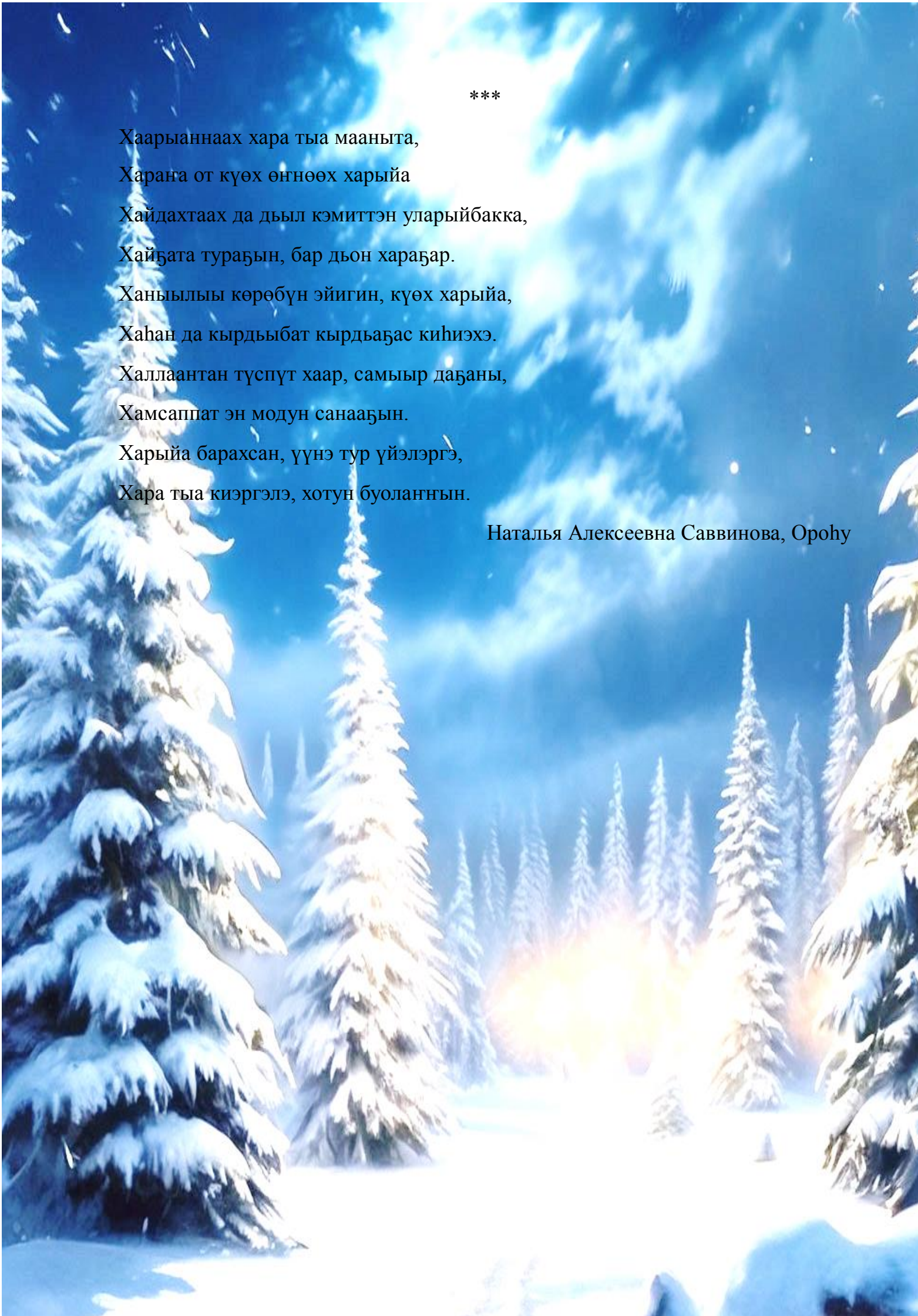

***

Хаарыаннаах хара тыа маанына,
Харана от күөх өҥнөөх харыйа
Хайдахтаах да дьыл кэмиттэн уларыйбакка,
Хайҕата тураҕын, бар дьон харағар.
Ханыылыы көрөбүн эйигин, күөх харыйа,
Хаһан да кырдьыбат кырдьаҕас киһиэхэ.
Халлаантан түспүт хаар, самыыр даҕаны,
Хамсаппат эн модун санааҕын.
Харыйа барахсан, үүнэ тур үйэлэргэ,
Хара тыа киэргэлэ, хотун буоланҥын.

Наталья Алексеевна Саввинова, Орону

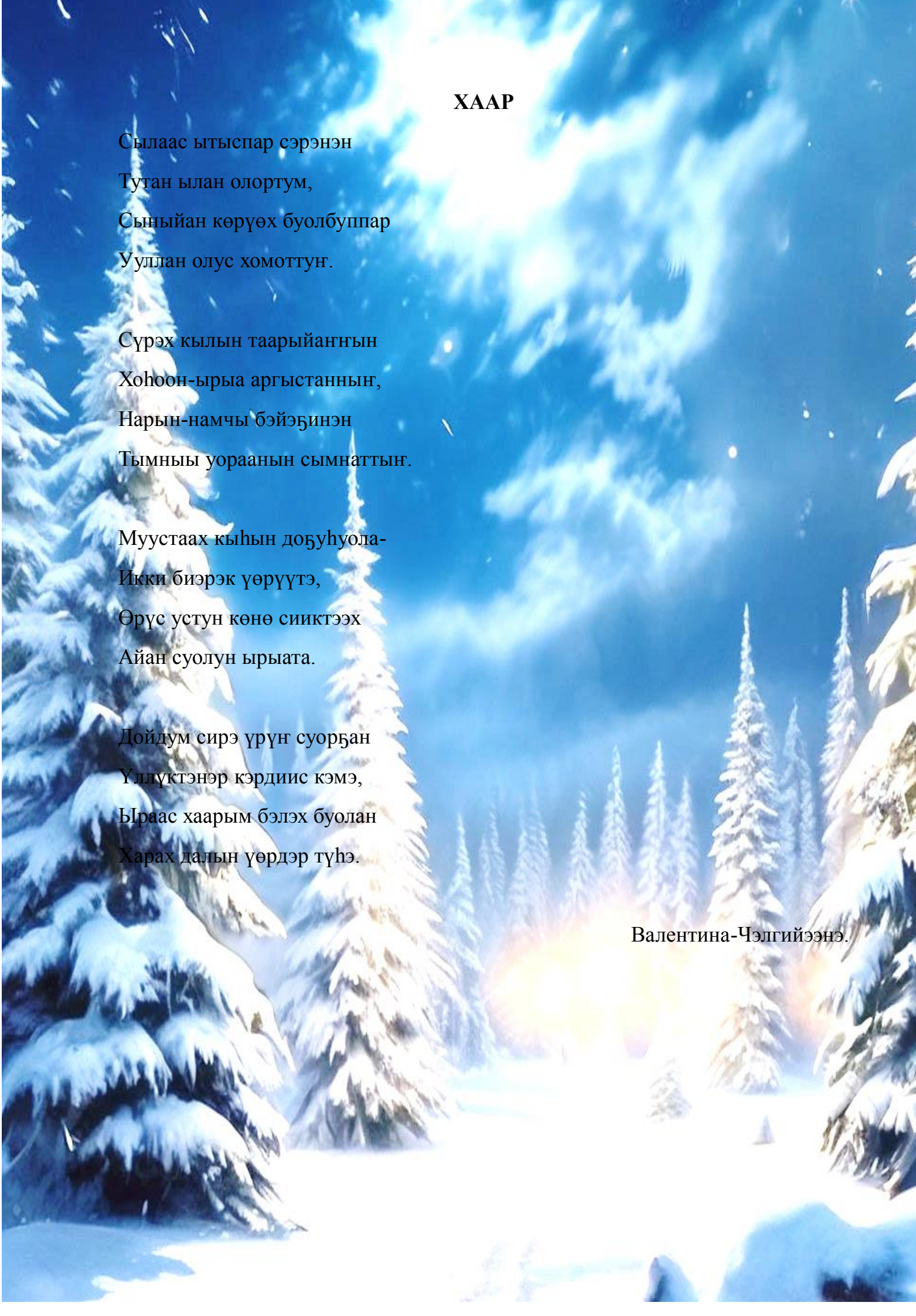

ХААР

Сылаас ытыспар сэрэнэн
Тутан ылан олортум,
Сыныйан көрүөх буолбуппар
Ууллан олус хомоттуҥ.

Сүрэх кылын таарыйаҥҥын
Хоһоон-ырыа аргыстанныҥ,
Нарын-намчы бэйэҕинэн
Тымныы ураанын сымнаттыҥ.

Муустаах кыһын доҕуһуола-
Икки биэрэк үөрүүтэ,
Өрүс устун көнө сиик тээх
Айан суолун ырыата.

Дойдум сирэ үрүҥ суорҕан
Үллүктэнэр кэрдиис кэмэ,
Ыраас хаарым бэлэх буолан
Харах далын үөрдэр түһэ.

Валентина-Чэлгийээнэ.

ХАРЫЙА

Айан аартык харыйалара
Алгыстаах айаҥҥа атааралар,
Маннык көстүүнү Кэнтиккэ
Кэлбит киһи бары көрөр...
Дьоҕус сыыр үрдүгэр,
Дьоһуннук үүнэн тураллар,
Төһө кэм үүммүттэрин,
Хас хаары бүрүммүттэрин
Айанньыттар барахсаттар
Билэн-көрөн эрдэхтэрэ...
Аарыма харыйа лабаалара
Далбаатыыр курдуктар санаабар,
Үҥуоргу көстүбэт бириэмэни
Биллэрбэт буола сатыырдыы
Өҥнөрүн кытары уларыппакка
Мэлдьэһэр билиммэт курдуктар.
Дьыл кэмнэрин аахсыбаттар,
Мэлдьи күөҕүнэн тураллар,
Арай биир түгэни умнубаттар
Ахсынньы ыйга киэргэнэллэр
Дьэрэкээн оонньууру бүрүнэн
Хас биирдии дьиэҕэ ыалдьыт буолан
Көрү-нары тардаллар,
Дьон хараҕын сымнаталлар.
А5ыйах хонук оннук тураат,
Лабаалара саккыраат,
Таһырдьа тахсан быраҕыллан
Туһатыттан ааһаллар...
Харыстыахха баара кинилэри,
Айылҕа кэрэ бэлэхтэрин
Кэнчээри ыччакка дылы үүнэн
Кэрэлэрин бэлэхтээн
Мэлдьи күөҕүнэн турдуннар
Кыһыммытын киэргэттиннэр!

Федорова Анастасия Петровна,
Үөһээ Бүлүү улууһа, Кэнтик нэһилиэгэ.

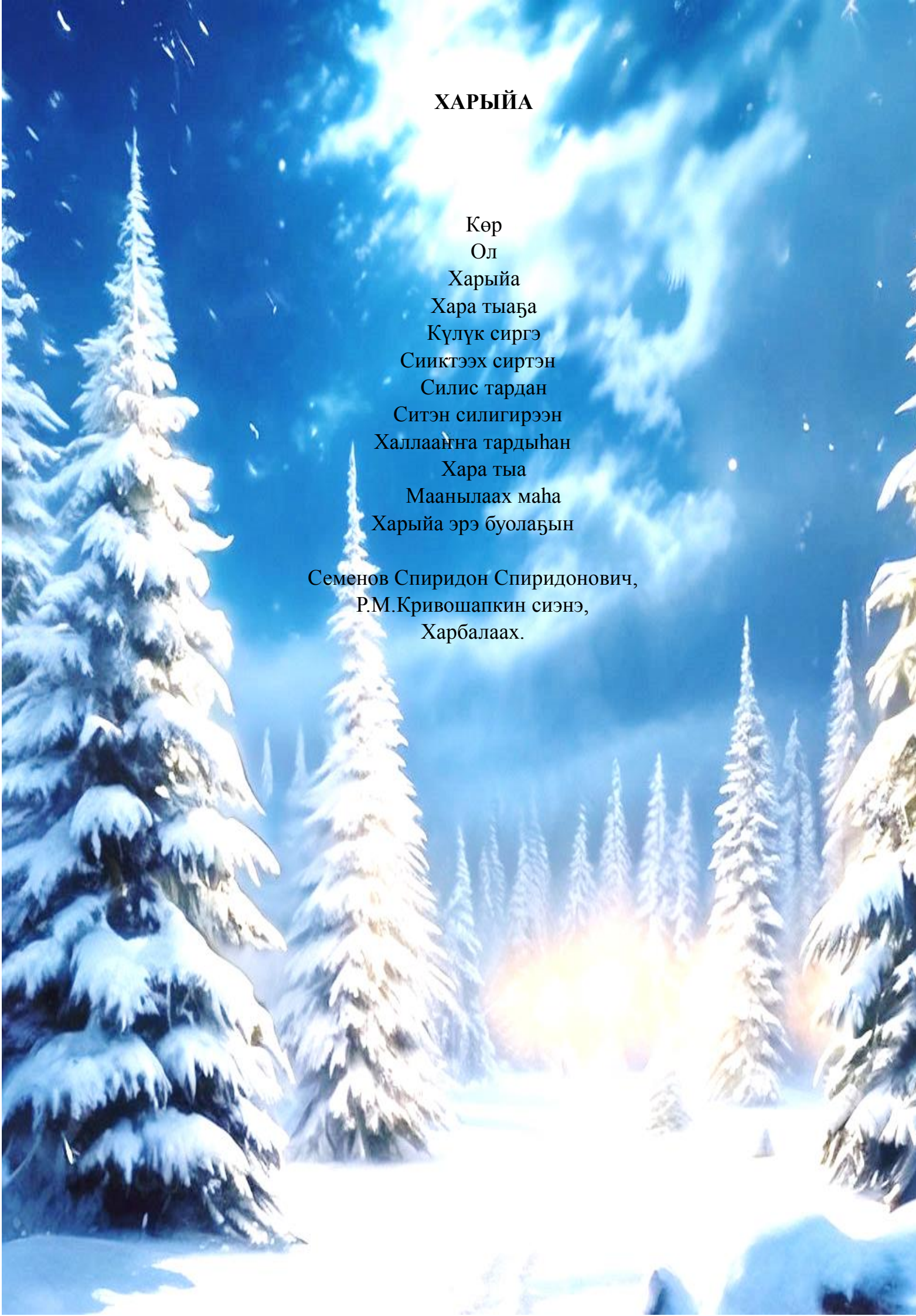

ХАРЫЙА

Көр
Ол
Харыйа
Хара тыаҕа
Күлүк сиргэ
Сииктээх сиртэн
Силис тардан
Ситэн силигирээн
Халлаантыа тардыһан
Хара тыа
Маанылаах маһа
Харыйа эрэ буолаҕын

Семенов Спиридон Спиридонович,
Р.М.Кривошапкин сиэнэ,
Харбалаах.

***

Өрүү күөх харыйа
Лаглайа үүнэнэҕин.
Сайынын сөрүүкээн
Күлүккэр олорон
Махтанан аahабыт.
Арыы тыаҕа үүммүт
Дыргыл дьэдьэн
Дууһаҕын манньытар.
Дьүөгэлэр астынан
Эн күөх лабааҕын
Имэрийэ күндүлээн
Кэрэҕин кэрэхсииллэр.
Өксүөнү билиммэккэ
Өссө киэргэйэҕин.
Кырыа кыһын бэлэҕэ
Көп хаарынан бүрүллэ
Кылабачыйа үөрэҕин.
Тулуургун сөҕөбүн
Сүгүрүйэ махтанабын.
Тапталтан дуоһуйбут
Эр бэрдин санатаҕын.
Саҥа дьыл үүнэр
Дьиктилээх түүнүгэр
Оҕо- аймах үөрүүтүгэр
Күлүмнэс уотунан киэргэнэ
Күлүмнүү сандаара тураҕын.
Эдэр сирэх тэбиитин
Эн көрөн үөрэҕин
Килбик кыыс кэрэтин

Уоламмыт көрүөҕэ
Сүрэҕэ эппэйэ түһүө.
Өрүү күөх харыйа
Доҕотторун тулатыгар
Дьоһуҥҥун билинэн
Дьороччу эн үүн.

Евдокия Катакова-Чэлгийэ.
Чурапчы, Мугудай.

ХАРЫЙА

Рома Кривошапкин,

Р.М.Кривошапкин сиэнэ.

Күөх харыйа
Эн өрүүтүн киэркэйэҕин.
Куруутун симэммит
Эн лабааларыҥ
Оҕо сааспын санаталлар,
Куруутун ахтабын
Ол кэрэ күннэри
Саҥа дьыллааҕы киэһэни
Саҥа үүнэр күннэри.

КҮӨХ ХОТУН

Харыйалаах кырдаллар
Харбалаахпар дьэ бааллар,
Хаардаах былаат бүрүнэн
Ханыылаһан тураллар.
Атахтара кырылаан
Аартыктарбын маныыллар,
Ааһар кэммэр арыллан
Айхаллаһан хаалаллар.
Хампа кыыһа күөх Хотун,
Хомойума миигиттэн,
Хааман тиийэр кыаҕым суох,
Халың хаартан иҥнэбин.
Алаадьылаах кэлэммин
Аны сайын көрсүөҕүм,
Ахтылҕаным мэктиэтин
Аргыый кууһан ылыаҕым...

2024 сыл сэтинньи 29 күнэ

Надежда Кардашевская -Куттаах

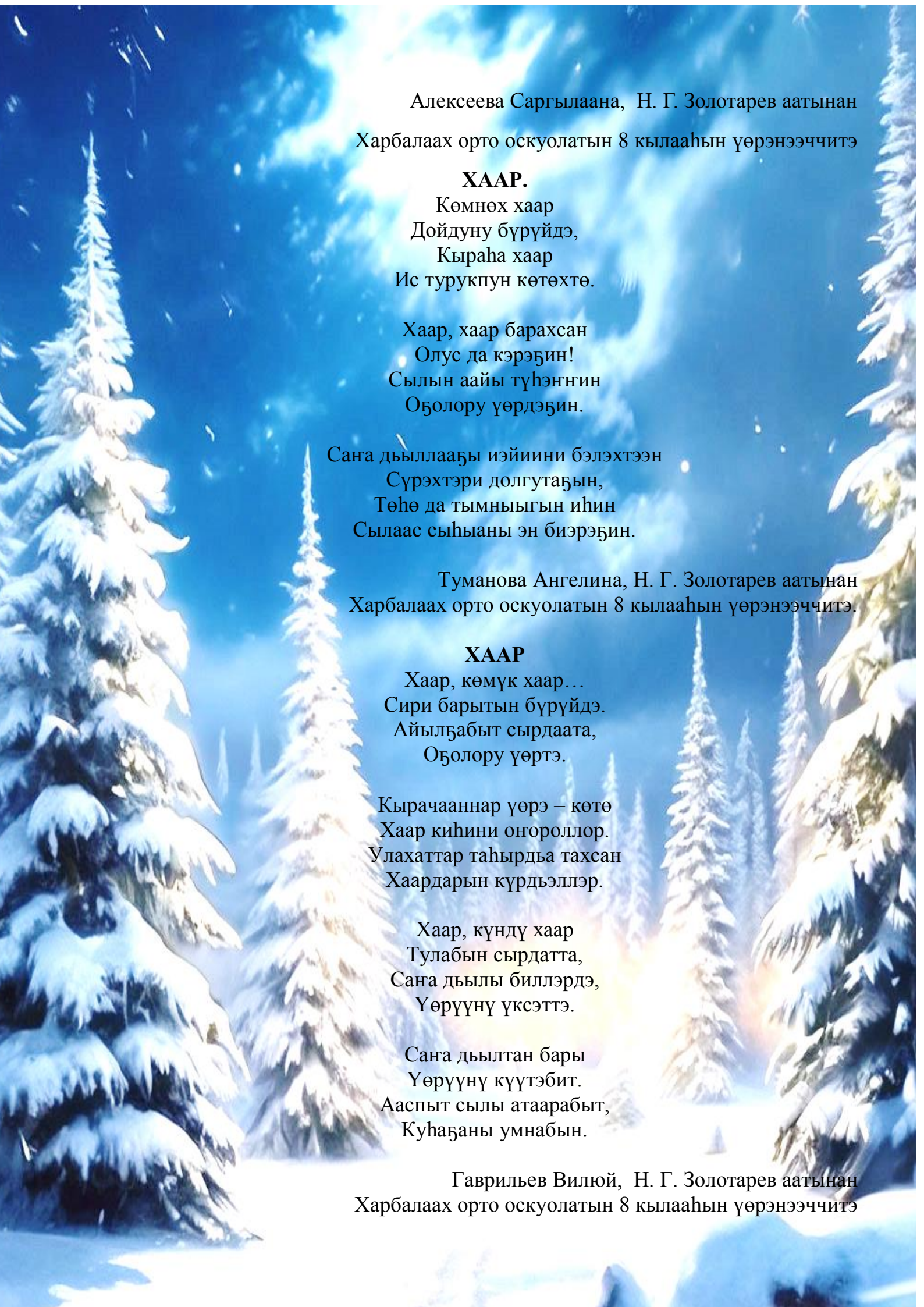

Алексеева Саргылаана, Н. Г. Золотарев аатынан
Харбалаах орто оскуолатын 8 кылааһын үөрэнээччитэ

ХААР.

Көмнөх хаар
Дойдуну бүрүйдэ,
Кыраһа хаар
Ис турукпун көтөхтө.

Хаар, хаар барахсан
Олус да кэрэҕин!
Сылын аайы түһэҥҥин
Оҕолору үөрдэҕин.

Саҥа дьыллааҕы иэйиини бэлэхтээн
Сүрэхтэри долгутаҕын,
Төһө да тымныыгын иһин
Сылаас сыһыаны эн биэрэҕин.

Туманова Ангелина, Н. Г. Золотарев аатынан
Харбалаах орто оскуолатын 8 кылааһын үөрэнээччитэ.

ХААР

Хаар, көмүк хаар…
Сири барытын бүрүйдэ.
Айылҕабыт сырдаата,
Оҕолору үөртэ.

Кырачааннар үөрэ – көтө
Хаар киһини оҥороллор.
Улахаттар таһырдьа тахсан
Хаардарын күрдьэллэр.

Хаар, күндү хаар
Тулабын сырдатта,
Саҥа дьылы биллэрдэ,
Үөрүүнү үксэттэ.

Саҥа дьылтан бары
Үөрүүнү күүтэбит.
Ааспыт сылы атаарабыт,
Куһаҕаны умнабын.

Гаврильев Вилюй, Н. Г. Золотарев аатынан
Харбалаах орто оскуолатын 8 кылааһын үөрэнээччитэ

ХААР.

Хаар биһиэхэ түстэ.
Кыһыммыт саҕаланна.
Күөлбүт мууһурда,
Айылҕабыт утуйда.

Тыабыт- ойуурбут маҥхайан,
Саҥыйах кэтэн киэргэннилэр.
Кыылбыт – сүөлбүт ойуолаан,
Хаарга суоллара көстөллөр.

Хаарбыт күн уотугар мэниктиир,
Күлүмүрдүү кылабачыйар.
Хаарбыт үөрүүнү бэлэхтиир,
Саҥа иэйиини уһугуннарар.

Иванов Олег, Н. Г. Золотарев аатынан Харбалаах
орто оскуолатын 9 кылааһын үөрэнээччитэ.

Хаар.

(Харыйа форматынан сурулунна)

Саҥа хаар, ыраас хаар.
Сырдыгы сыдьаайан, санааны саймаардан,
Хара буору бүрүйэн, сандаарыйа үҥкүүлүүр
Ийэ сирбэр
Халыҥ хаар, кылбаа хаар
Кыырпахтанан, кыыралдьыйан
Кырыа кыһын тыынынан кылбачыйа кыыдамныыр.
Харбалаахпар
Кырпай хаар, кырса хаар
Үөрүү – көтүү үктэллэнэн, ырыа – тойук аргыстанан
Күлүмүрдээн толбоннуран,чаҕылыҥныы оонньоото.
Алааспын, сыһыыбын,
Ойуур тыаны харыстаан, айылҕаны хаххалаан,,
Сымнаҕас суорҕанынан сылаанньыта суулаата.
Саҥыйаҕын бүрүйэн, уһун кыһын устата, кууһан – суулаан утутта.

Кузьмина Илена, Н. Г. Золотарев аатынан
Харбалаах орто оскуолатын 9 кылааһын үөрэнээччитэ.

Маҥнайгы намыын хаар түстэ.

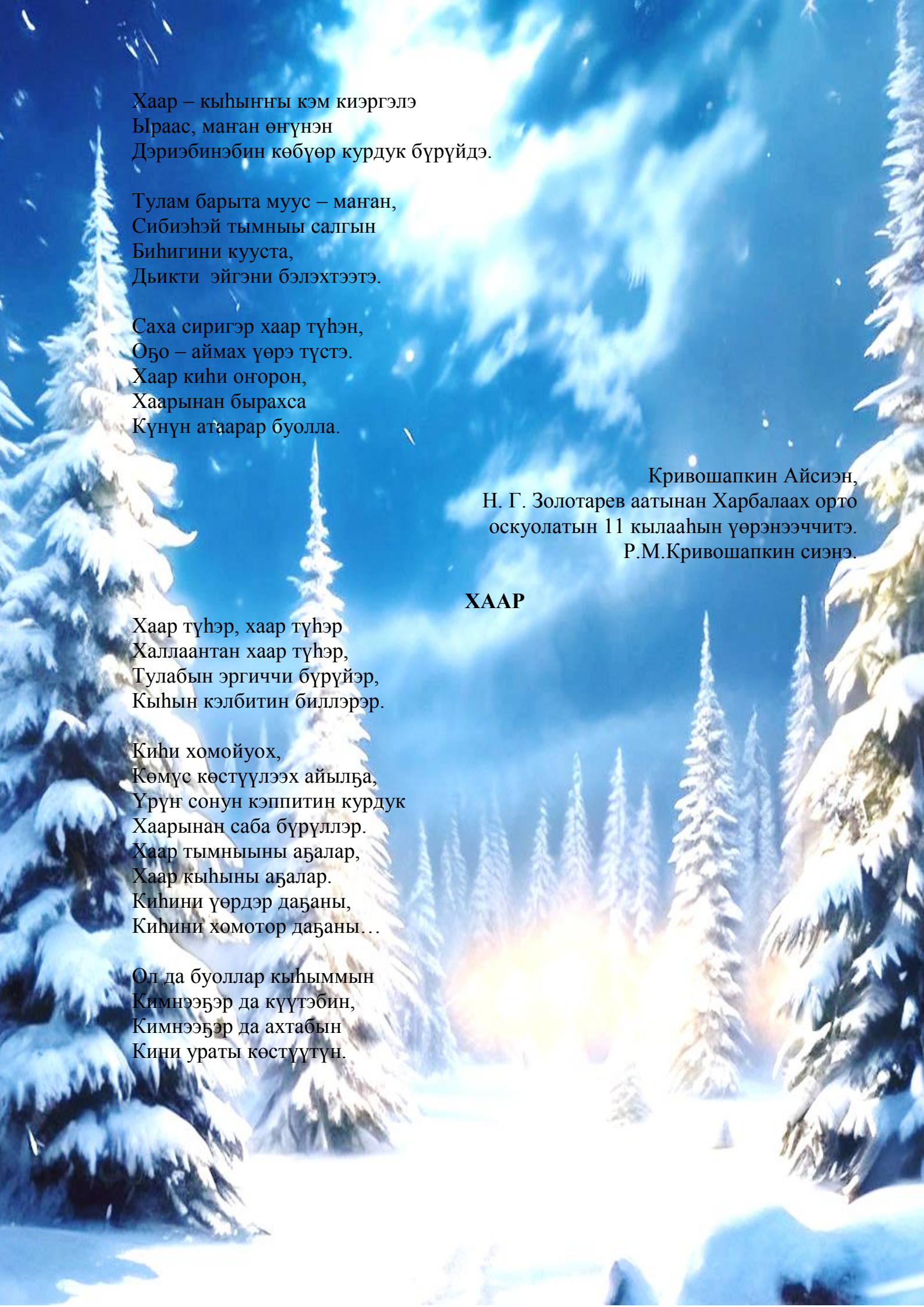

Хаар – кыһынҥы кэм киэргэлэ
Ыраас, маҥан өҥүнэн
Дэриэбинэбин көбүөр курдук бүрүйдэ.

Тулам барыта муус – маҥан,
Сибиэһэй тымныы салгын
Биһигини кууста,
Дьикти эйгэни бэлэхтээтэ.

Саха сиригэр хаар түһэн,
Оҕо – аймах үөрэ түстэ.
Хаар киһи оҥорон,
Хаарынан бырахса
Күнүн атаарар буолла.

Кривошапкин Айсиэн,
Н. Г. Золотарев аатынан Харбалаах орто
оскуолатын 11 кылааһын үөрэнээччитэ.
Р.М.Кривошапкин сиэнэ.

ХААР

Хаар түһэр, хаар түһэр
Халлаантан хаар түһэр,
Тулабын эргиччи бүрүйэр,
Кыһын кэлбитин биллэрэр.

Киһи хомойуох,
Көмүс көстүүлээх айылҕа,
Үрүҥ сонун кэппитин курдук
Хаарынан саба бүрүллэр.
Хаар тымныыны аҕалар,
Хаар кыһыны аҕалар.
Киһини үөрдэр даҕаны,
Киһини хомотор даҕаны…

Ол да буоллар кыһыммын
Кимнээҕэр да күүтэбин,
Кимнээҕэр да ахтабын
Кини ураты көстүүтүн.

Саввинов Ганя, Н. Г. Золотарев аатынан
Харбалаах орто оскуолатын 11 кылааһын үөрэнээччитэ

ХААР

Кыһын тиийэн кэллэ
Хаар сири бүрүйдэ.
Хаар түстэ
Оҕо аймах үөрдэ.

Бастакы хаар
Сүрэхпин долгутар,
Кыраһа хаар
Олохпун сырдатар.

Котоконова Александрина, Н. Г. Золотарев аатынан Харбалаах орто
оскуолатын 11 кылааһын үөрэнээччитэ

ХААР.

Кыһынгы тымныынан ангылыйда
Хонуу уонна тыа
Чаҕылхай пурпуурунан умайда
Күн киириэн иннинэ.

Түүнүн силлиэ тыаһыыр
Халлаан сырдаан,
Тыа саҕатыгар, кыраайы дуолга
Хаар кыыдамныы үҥкүүлүүр.

Тулам барыта хаар
Хонуу – маҥан ыскаатар.
Хойутаан бырастыыластыбыт
Суолбутун хаар бүрүйдэ…
Барыта бүттэ….

Абрахова Яна,
Н. Г. Золотарев аатынан Харбалаах орто
оскуолатын 11 кылааһын үөрэнээччитэ

Кылбаа маҥан хаар
Күн уотугар сандааран
Эргичийэ үҥкүүлээн түһэрэ
Эчи, кэрэтиэн!

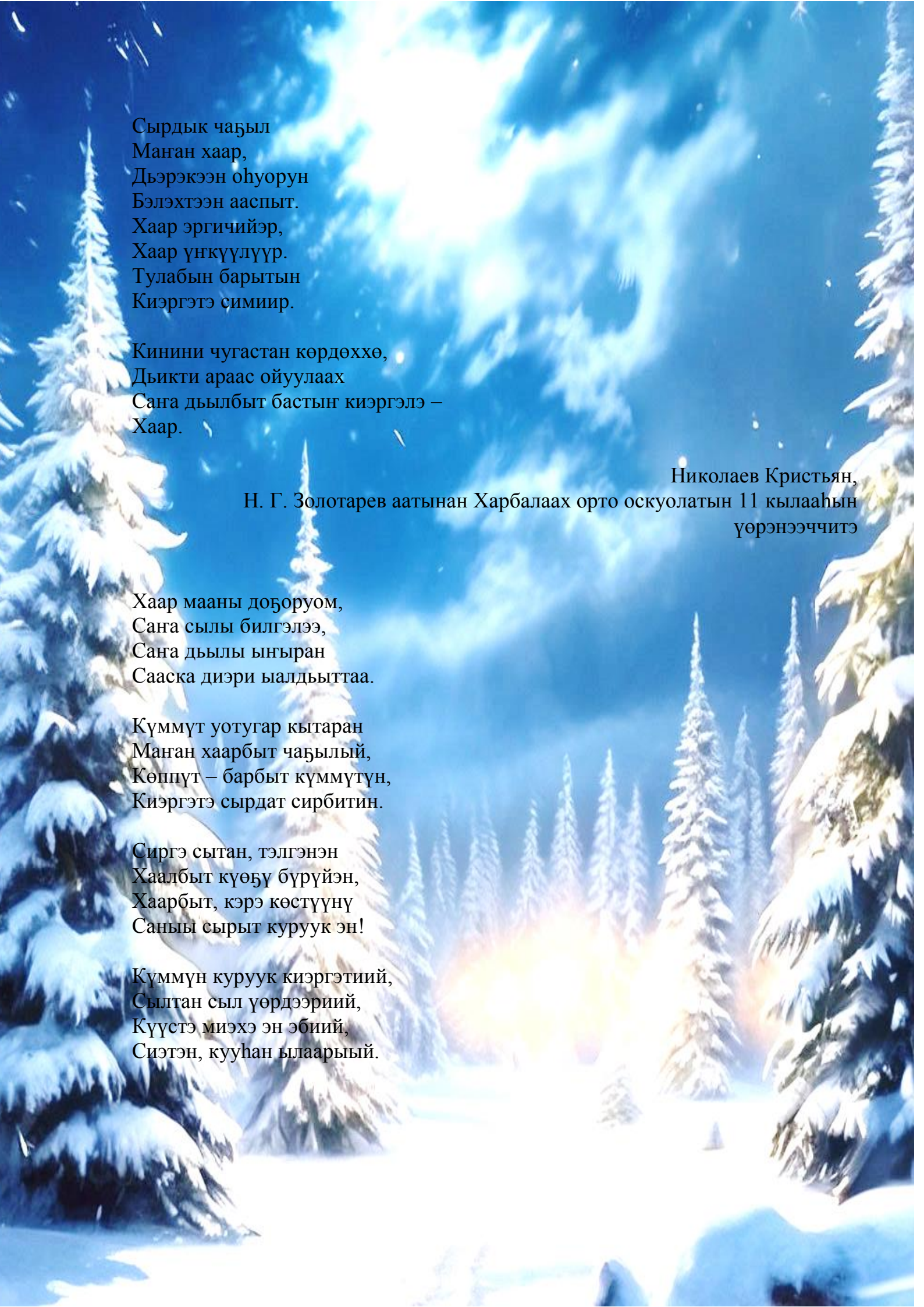

Сырдык чаҕыл
Маҥан хаар,
Дьэрэкээн оһуорун
Бэлэхтээн ааспыт.
Хаар эргичийэр,
Хаар үҥкүүлүүр.
Тулабын барытын
Киэргэтэ симиир.

Кинини чугастан көрдөххө,
Дьикти араас ойуулаах
Саҥа дьылбыт бастыҥ киэргэлэ –
Хаар.

Николаев Кристьян,
Н. Г. Золотарев аатынан Харбалаах орто оскуолатын 11 кылааһын
үөрэнээччитэ

Хаар мааны доҕоруом,
Саҥа сылы билгэлээ,
Саҥа дьылы ыҥыран
Сааска диэри ыалдьыттаа.

Күммүт уотугар кытаран
Маҥан хаарбыт чаҕылый,
Көппүт – барбыт күммүтүн,
Киэргэтэ сырдат сирбитин.

Сиргэ сытан, тэлгэнэн
Хаалбыт күөҕү бүрүйэн,
Хаарбыт, кэрэ көстүүнү
Саныы сырыт куруук эн!

Күммүн куруук киэргэтиий,
Сылтан сыл үөрдээриий,
Күүстэ миэхэ эн эбиий,
Сиэтэн, кууһан ылаарыый.

Николаева Уйгулаана,
Н. Г. Золотарев аатынан Харбалаах орто оскуолатын 11 кылааһын
үөрэнээччитэ.

Кыһын кэлэн, хаар түһэн,
Сырдыы түстэ барыта,
Тунаа маҥан өҥүнэн
Дойдубутун бүрүйдэ.

Оҕо аймах муһунна,
Үөрүүлэрэ үрдээтэ,
Хаар киһини оҥорон,
Санаалара чэпчээтэ.

Мыылай маҥан хаар,
Тэлгэнэн сытар алааспар.
Кылбаа маҥан хаар
Оҕо сааспын санатар

Ахта – саныы сылдьыаҕым
Дойдум ыраас салгынын,
Кылбай маҥан хаарын,
Сахам сирин кыһынын.

Николаева Лира, Н. Г. Золотарев аатынан
Харбалаах орто оскуолатын 11 кылааһын үөрэнээччитэ

Арыы тыаларбытыгар,
Аппа алаастарбытыгар
Көбүөр маҥан хаар
Үрүҥ көмүс суорҕанынан
Бүрүйэ түстэ,
Кыһыны аҕалла.

Дороообо, саҥа хаар!
Дороообо, кырыа кыһын!

Тумаммыт бурҕачыйда
Дохсун тымныыбыт түстэ.
Ойуурбут, тыабыт
Уу- чуумпутук иһийдэ.
Утуй, нусхай, айылҕа!
Дьыл оҕуһа обургу
Чыскааны, туманы аргыс оҥостон
Кыһыҥҥы күннэр үүннүлэр!
Кыыдаан ыйдар саҕаланнылар!

ИҺИНЭЭҔИТЭ

Александр Михайлович Васильев-Арчын,

Маргарита Егоровна Егорова

Марта Силигиянова

Мойтохонова А. И.

Надежда Рыкунова -Кыыдаана.

Сыралыма Альбина

Кривошапкина Дайаана Владиславовна

Гаврильева Людмила Николаевна

Айылҕаана,Чурапчы

Петрова Саргылана Илларионовна

Чыына Ымыкова

Надежда Прокопьева-Харыстаана

Алексеева Лидия Степановна-Седалищева,

Казакова Надежда Степановна-Чэрилгийэ

Яковлев Гаврил Матвеевич

Гаврильева Людмила Михайловна

Наталья Алексеевна Саввинова

Валентина-Чэлгийээнэ

Федорова Анастасия Петровна

Семенов Спиридон Спиридонович

Евдокия Катакова-Чэлгийэ

Рома Кривошапкин

Надежда Кардашевская –Куттаах

Алексеева Саргылаана

Туманова Ангелина

Гаврильев Вилюй

Иванов Олег

Кузьмина Илена

Кривошапкин Айсиэн

Саввинов Ганя

Котоконова Александрина

Абрахова Яна

Николаев Кристьян

Николаева Уйгулаана

Николаева Лира